

Posudek bakalářské práce Jany Havlínové

Před nedávnem proběhla v české veřejnosti u příležitosti vzpomínkového vysílání České televize k výročí srpnové invaze vojsk Varšavské smlouvy anketa dotazující se náhodných chodců, velmi často příslušníků mladší generace, co se stalo 21. srpna 1968. Pro mě až nečekaně velké množství neinformovanosti a pokrčení ramen svědčí o tom, jak snadno a rychle mohou být zapomenuty události z minulosti našeho státu. V letošních srpnových dnech se tak z obrazovek neustále opakovala teze, že národ, který zapomněl svou minulost, je odsouzen znovu si ji prožít. Nejednoho historika i znalého laika v této souvislosti jistě napadlo mnoho dalších událostí, jež rovněž není záhodno zapomínat a které je třeba neustále držet v paměti. Mezi takové pak patří hojně připomínané období II. světové války i navazující Norimberský proces, který představuje významný pokus právně se vypořádat s ději spjatými právě s obdobím zmiňovaného světového válečného konfliktu.

A právě poválečným norimberským soudním procesem se zabývá bakalářská práce Jany Havlínové. Tato problematika byla zpracována v mnoha odborných i populárnějších textech. Není však žádným překvapivým zjištěním, že s postupující dobou se mění i perspektivy a pozice, jejichž prostřednictvím, respektive z nichž se na jednotlivé události a procesy díváme. Žádné téma tak není jednou provždy popsáno a uzavřeno. To dokazuje i pisatelčin text. Jak sama deklaruje, cílem její práce bylo ozřejmit způsoby referování českého tisku o pojednávaném soudním procesu. Ke svému záměru si vybrala tři listy – Svobodné slovo, Lidovou demokracii a Rudé právo. Tedy tituly, které zároveň v jejich očích reprezentují tři různé politické názory – národněsocialistický, křesťanskodemokratický a komunistický. Analýzou jednotlivých zpráv těchto periodik se chtěla dopracovat ke zjištění „do jaké míry se v jejich referování o norimberských událostech začala projevovat stranická příslušnost a jaké informace ze soudního přelíčení ve svém zpravodajství reportéři upřednostňovali.“ V tuto chvíli bych chtěl podotknout, že se jedná o výzkum mně osobně sympatický, vnímám ho totiž jako zajímavé využití Norimberského procesu právě i pro výzkum československé politické scény doby poválečné.

Své práci propůjčila autorka logickou a jasnou strukturu. Čtenáře v úvodu textu nejdříve seznámila s vymezením tématu a s pramennou základnou a použitou literaturou – jasně prokázala, že ví o čem a z čeho chce psát. V dalších částech se věnovala přípravám procesu, obrazu Československa ve světle norimberských jednání. Jak sama předesílá,

těžištěm jejího textu se stala třetí kapitola, v níž pojednává o Norimberském procesu na stránkách jmenovaných tuzemských novin.

Mám-li hodnotit autorčin počin, pak musím nejprve ocenit badatelskou pečlivost, s jakou se práce chopila a dala textu konečnou tvář. Ze struktury práce je patrné, že pisatelka šla v průběhu svého archivního a knihovního výzkumu takříkajíc za svým, aniž by zbytečně odbíhala od zkoumaného a ztrácela nit. Stejně tak je zřetelné, že tisku se věnovala s maximální pozorností. Práce tak působí celistvým dojmem. Vedle řemeslné stránky bych chtěl ocenit její kritický pohled na stránky vybraných listů, s nímž skutečně jasně odlišila politická stanoviska jednotlivých novin a ukázala, že právě i odlišná zpravodajství o Norimberském procesu *mohou* odkazovat na poválečnou diferenciaci československé politické scény, respektive i širší veřejnosti. V této chvíli bych však chtěl podotknout, že ona různá zpravodajství právě *mohou* odkazovat k něčemu dalšímu. Jistě by totiž bylo zajímavé vztáhnout téma předkládané práce k obrazu československé politické scény. Pisatelka totiž v první řadě popisuje odlišná zpravodajství, aniž by je nějak více a detailněji dala do souvislostí připomenutého politického a společenského vývoje Československa po II. světové válce. Zároveň však uznávám, že takové zpracování si zaslouží více času a snad čeká na autorku v budoucnu. Ostatně ona sama si je vědoma limitů a omezenosti závěrů své práce, kterou v závěru chápe jako výchozí bod pro další studium. V tuto chvíli se tak lze se spíše popisným zaměřením textu plně spokojit. Onu poznámku o kontextualizaci však považuji za důležitou.

Text Jany Havlínové tak není třeba příliš kritizovat, pisatelka dostala svému úvodnímu předsevzetí a skutečně srozumitelně. Podotýkám, že vyzrálým a jasným jazykem, ozřejmila „jak bylo o průběhu procesu referováno“ – o čem a jak odlišně se psalo. V závěru své práce se však dotkla několika otázek, které by neměly zapadnout. Souhlasím s tezí, že dobová média mohou být klíčem k pochopení tehdejší mentality (str. 71), ale zůstává pro mě otázkou, jak věrným zrcadlem jsou – jak moc utvářejí, či pouze částečně se podílejí na utváření společenských názorů, tedy jak moc médiím věřit jako důvěryhodnému a bezproblémovému zrcadlu společenského názoru a rozpoložení? Druhým mým „přátelským pošťouchnutím“ je poznámka k její tezi, že žádný tisk nebyl nestranný a do sdělení se prolínala ideologie jeho strany (str. 71). Zajímalo by mě, jak si pisatelka představuje onu nestrannost? Jak by podle ní vypadala nestranná zpráva o jednání Norimberského procesu? Předdesílám jen, že odpověď na tuto otázku není nijak jednoduchá a jsem si samozřejmě vědom, že pojednávaná práce se skutečně nechtěla věnovat otázce nestrannosti mediálních sdělení. Svůj dotaz zde zmiňuji

pouze a jen pro podnícení dalšího pisatelčina uvažování o tématu práce. Snad by se i toto „pošťouchnutí“ mohlo promítnout v jejím dalším případném zpracování Norimberského procesu.

I přes tyto drobné postřehy a poznámky však považuji práci Jany Havlínové za zajímavý počín, který splňuje všechny nároky na bakalářskou práci. Rád proto doporučuji její text k úspěšné obhajobě a hodnotím ji jako výbornou.

V Praze dne 29. 8. 2008

PhDr. Jan Randák, PhD.